

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Мариана Атанасова Асенова,

катедра "География на туризма" при Геолого-географски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

Относно: Публична защита на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 4.4. Науки за земята (География на рекреацията и туризма)

Тема на дисертационния труд: **МОДЕЛИ НА УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ ДЕСТИНАЦИИ НА МЕСТНО НИВО В БЪЛГАРИЯ**

Автор на дисертационния труд: Гергана Тихомирова Тончева, редовен докторант към катедра „География на туризма“ при Геолого-географски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

Научен ръководител: доц. д-р Мариана Асенова

Основание за представяне на настоящото становище е включването в състава на научно жури, определено със заповед № РД РД 38-301/ 17.07.2020 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ и решение на научното жури от 24.07.2020 г.

Представеният за становище дисертационен труд е насочен за публична защита с решение на ФС на Геолого-географски факултет, Протокол № 8 от 14.07.2020 г. и са спазени всички процедурни изисквания в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ (в сила от 20 април 2011 г., посл. изм. 19 октомври 2016 г.).

1. Кратки биографични данни

Докторантът Гергана Тончева е родена на 10.08.1987 г. Видно от приложената автобиография тя отрано проявява интерес към туризма и последователно надгражда своята квалификация в тази сфера. Първоначално завършва „Организация и управление на туризма“, с профил немски език, в ПГ „Ал. Константинов“ – Плевен, а след това получава ОКС „Бакалавър по туризъм“ в Университета на Аликанте, Испания (2011 г.), когато по програма “Еразъм” учи „Управление на туризма“ и в Университета Кемптен (Гермния). Магистърската си степен по Международно управление на туризма (Master of Arts in Business) придобива по Double Degree Program на Университета Рей Хуан Карлос, Мадрид (Испания) и Университета ИМС Кремс (Австрия) през 2013 г.

През 2017 г. (заповед № 20-317/10.02.2017 г.) е зачислена като редовен докторант по докторската програма „География на рекреацията и туризма“, в професионално направление 4.4. Науки за земята, към катедра „География на туризма“ в Геолого-географския факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“, с научен ръководител - доц. д-р Мариана Асенова. Отчислена е с право на защита със заповед № 20-444/11.02.2020 г.

Трудовата си биография докторантът развива от 2010 г., още в годините на следването си. Работила е в отдел „Маркетинг“ на Представителството на Кралство Испания във Виена (2012 - 2013 г.), като туристически агент към отдел „Операции за немскоговорящите пазари“ на Lastminute.de GmbH в Лисабон (2014 – 2015 г.) и др. От средата на 2015 г. до момента е Продуктов мениджър - входящ туризъм, в ТА „Тандем Травел“, София.

2. Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем

Актуалността на избраната тема е обоснована във Въведението на дисертационния труд, като докторантката проявява траен интерес към нея, тъй като надгражда магистърската ѝ теза: „Органи на местно управление на туризма в България“, защитена през 2013 г. Изследваният проблем е важен за управлението на туризма на териториално равнище в България, тъй като в годините на прехода и до днес се търси подходящата форма и работещата комбинация от субекти за по-ефективно използване на наличния потенциал и постигане на устойчивост в туристическото развитие. В подкрепа на важността на темата докторантката прави връзка с конкурентоспособността на дестинациите, с необходимостта от непрекъснато адаптиране към променящата се конюнктура и реструктуриране на моделите за управление.

3. Обща характеристика на дисертационния труд

Представеният за становище дисертационен труд е в обем от 178 стр., от които основен текст – 155 стр., библиографска справка – 12 стр. и 11 стр. с 2 приложения, които представят анкетната карта и въпросите за интервю за изследване на моделите на управление на туризма на местно ниво в България. В основния текст са поместени 20 таблици и 81 графики, които са последователно номерирани и надлежно описани след съдържанието. Графиките са добре обмислени и илюстративни. Библиографската справка съдържа общо 121 източника, които не са номерирани. От цитираните в дисертацията литературни източници 65 бр. (50%) са на кирилица и 56 бр. (50%) на латиница (на английски, немски и испански език). Справката показва отлично познаване на литературата, посветена на туристическите дестинации, организациите за тяхното управление и присъщите им функции. Преобладаващ дял от източниците са публикувани след 2005 г. – около 70%.

4. Оценка на структурата, научното съдържание, езика и стила на изложение

Дисертационният труд е структуриран във Въведение, 3 глави и Заключение. Структурата е стегната и логична, работата е отлично систематизирана и балансирана, а рубрикирането е подходящо, като позволява лесното ориентиране и възприемане на текста.

Обектът на проучване в дисертационния труд са общините в България, на чиято територия има регистрирани места за настаняване, а **предметът** на изследването е точно определен и включва „моделите на управление на туризма на местно ниво в България“, като още във въведението е дефинирано понятието „модел на управление“, за да се изясни обхватът на изследването.

Целта, която си поставя докторантът, е „да се идентифицират съществуващите модели на местно управление на туризма в България, като се представят предимствата и недостатъците и се направят препоръки на всеки съществуващ модел на управление на туристически дестинации на местно ниво в България“. Изведените **задачи**, произтичат от така определената цел и са развити в логическа последователност, която съответства и на структурата на дисертационния труд.

Първата глава изяснява теоретичните и методологичните основи на проучването. В нея е изяснен използваният понятийно-терминологичен апарат, свързан с управлението на туристически дестинации и е представена методологията на изследването. На базата на обстоен преглед на литературата многоаспектно са изяснени и разграничени понятията туристическа дестинация, управление на туристическа дестинация и организация за управление на туристическа дестинация. Информацията от различни източници е много добре анализирана и

систематизирана, като се има предвид, че няма единодушно приета концепция относно определението на понятието „туристическа дестинация“ и нейното управление. Удачно е разграничаването в обхвата на понятията „governance“ и „management“, който предопределя многообразието от управленски субекти с присъщите им функции.

С приносен характер е изведеният собствен модел на изследването, създаден, за да осигури постигането на основната цел и разкриващ последователността от действия, обвързани с формулираните задачи, набирането на необходимата информация и данни и техния анализ.

По отношение на използваните методи - прави впечатление тяхното разнообразие и адекватното им за целите на изследването използване. Докторантът демонстрира добро познаване на видовете информация, както и на разнообразни методи за нейното набиране, обработка и анализ. Избраните за използване методи са подобаващо описани както от теоретична гледна точка, така и в конкретната им форма на приложение.

Във **втората глава** са разгледани субектите на управление на туризма на национално, регионално и местно ниво в страната, като акцентът е поставен върху местното ниво на управление. Направен е анализ на съществуващата нормативната база относно възможните форми на управление на туризма на местно ниво в България, както и на различните източници на финансиране за осигуряване на туристическите дейности на общините. Въз основа на емпирично изследване е направен анализ на състоянието на местното управление на туризма в България.

В **третата глава** са представени идентифицираните модели на управление на туристически дестинации на местно ниво в България - интегриран в общинската администрация (със и без обособено звено в общинската администрация), извън общинската администрация (общинско предприятие и търговско дружество). За всеки от моделите е разгледан в детайли избран пример. Важен принос представлява извеждането на предимствата и недостатъците на всеки модел, както и формулирането на препоръки за прилагане и развитие на модела.

В **Заключението** са обобщени постигнатите резултати от осъщественото проучване, като последователно е представено изпълнението на задачите, свързани с реализирането на целта на дисертационния труд и прилагането на специално разработения модел на изследването. Синтезирани са резултатите от анкетното проучване и проведените интервюта. Основният извод в заключението е, че няма идеални, универсални и единни модели на местно управление в туризма, които да изпълняват всички функции, тъй като всеки един от тях, особено най-успешните, са резултат от процес на адаптиране към специфичните обстоятелства на всяка община и зависят от типологията на дестинацията, значението на туризма в местната икономика, целите на местната икономическа политика и др. Изведени са основните ограничения на проучването и неговите резултати, както и насоките за бъдещи изследвания.

По отношение на **езика и стила** – докторантът се придържа към научния стил на писане и коректно борави с възприетата терминология. Стилът е стегнат, ясен и точен, не се забелязват повторения и отклонения, а благодарение и на доброто оформление текстът се чете и възприема лесно.

5. Оценка на научните и научно-приложните приноси на дисертационния труд

Основните приносни елементи на дисертационния труд бяха посочени при оценката на структурата и научното съдържание и напълно съвпадат с изведените от докторанта приноси, посочени в автореферата. В резюме, те се отнасят до разработването и прилагането на

собствения модел за изследване и анализ на управлението на туристически дестинации, набирането, обработването и анализа на емпирична информация за съвременното състояние на управлението на туризма на местно ниво в България, както и описанието на всеки един от моделите, с неговите предимства и недостатъци.

6. Критични бележки и препоръки

Тъй като не всички общини с наличие на настанителна база са откликнали на анкетното проучване, добре би било въз основа на вторична информация да се установи и тяхното състояние на управление на туризма, респективно да се определи моделът им за управление на туризма, което ще допринесе за създаване на цялостна картина за управлението на туризма на местно ниво в страната.

7. Автореферат, справка за публикациите, свързани с дисертационния труд

Авторефератът в обем от 40 страници добре отразява съдържанието на дисертационния труд. Положителен момент в представения автореферат е включването на информативни таблици с данни относно профила на респондентите и обобщените резултати от анкетното проучване, които заместват значителен брой графики от основния текст.

Докторант Гергана Тончева е представила общо 3 публикации по темата на дисертационния труд. Всички публикации са самостоятелни, две са подготвени на английски език.

8. Въпроси по дисертационния труд

Има ли впечатления докторантът относно ролята на субективния (личностния) фактор за успешното управление на туризма на местно ниво?

9. Общо заключение

Представеният за становище дисертационен труд е самостоятелно проучване, изготвено въз основа както на вторични източници на информация, така и на първична информация, генерирана чрез анкетно проучване и дълбочинни интервюта с представители на общините в България. Проучени са също стратегически и нормативни документи, което представлява добра основа за разкриване на темата.

Докторантът познава отлично научните публикации, отнасящи се до концепцията за туристическа дестинация и нейното управление, умело борави с възприетата терминология. Същевременно, може да планира и осъществява самостоятелно проучване, като познава и умее да прилага разнообразни методи за набиране, обработка и анализ на информация. Видно от представените публикации на докторант Тончева, тя доказва и умения да представя резултатите от проучванията си в научни публикации.

Въз основа на обобщената оценка и очертаните приноси, предлагам на уважаемите членове на научното жури да вземат положително решение ЗА присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Гергана Тихомирова Тончева, по професионално направление 4.4. Науки за земята (География на рекреацията и туризма).